

Haar schoonheid laat een leegte achter

Slavenka Drakulić: Marmeren huid.
Vert. Christel Jansen. Uitg. De
Prom, 149 blz. Prijs f 27,50

Slavenka Drakulić werd in 1949 geboren in Rijeka. Deze stad, die in het Italiaanse Fiume heet (beide namen betekenen 'rivier, stroom'), ligt in het noordelijk deel van het langgerekte Kroatische kustgebied. Dit gebied, waarin ook de steden Zadar, Split en Dubrovnik liggen, is van oudsher sterk op Italië georiënteerd. Het verschilt hierdoor vrij sterk van de rest van Joegoslavië: het Kroatische achterland en Slovenië maken deel uit van Centraal-Europa, terwijl Bosnië-Herzegovina, Servië met Montenegro en Macedonië een Balkan-karakter hebben.

Het onbestemd-internationale karakter van *Marmeren huid*, dat al op de eerste pagina opvalt, kan gedeeltelijk worden verklaard door de culturele atmosfeer in Drakulićs geboorteplaats. Een andere factor is de internationale activiteit van de schrijfster. Ze studeerde vergelijkende literatuurwetenschappen en sociologie en publiceerde regelmatig in zowel Joegoslavische als buitenlandse kranten en tijdschriften.

Drakulić heeft een naam- en tijdloze bewerking gemaakt van een psychologisch gegeven waarin ieder element van *couleur locale* irrelevant en daarom totaal afwezig is. *Marmeren huid* is het verhaal

van een moeder-dochter relatie, waarvan de rekening wordt opgemaakt in de nacht en de morgen dat de dochter, een beeldhouwster, waakt bij haar moeder. De moeder heeft een poging tot zelfmoord gedaan, niet haar eerste overigens, toen zij in de krant de foto had gezien van een marmeren beeld dat door haar dochter was gemaakt en waarin zij haar eigen lichaam herkende. Het beeld symboliseert haar ongenaakbaarheid. Het marmer (dat niet haar favoriete materiaal is) en de bewerking daarvan kunnen worden opgevat als een vorm van afrekening met de persoon en vooral met het lichaam van haar moeder.

Het verhaal speelt in een niet met name genoemde stad aan zee. Het zou Rijeka kunnen zijn. De enige aanduiding dat we in Joegoslavië zijn is de naam van de fotostudio Miličinski. De optredende personages hebben geen naam, in de verhalende tekst noch in de schaarse dialogen: we lezen over 'ik', 'de man', 'mijn moeder', 'mijn kind'. Een enkele maal vinden we initialen, zoals de schilderes N.B. en de beeldhouwster A.M., terwijl het enige genoemde jaartal wordt gereduceerd tot 195...

De moeder is een vrouw met een eigen leven, eigen relaties en minnaars. Haar man blijkt, toen de ik-figuur drie jaar was, zelfmoord te hebben gepleegd. Tot dit eigen leven heeft de dochter geen toegang. De moeder heeft een schoonheid die alles en iedereen

om haar heen doet verbleken: „Men zei van haar dat zij een schoonheid was. Een uitzonderlijke schoonheid. Haar aanwezigheid wierp een schaduw op de mensen om haar heen, ze leken doorzichtig en werden in haar nabijheid ineens nietig, gerimpeld, donker en smerig. Die verbijsterende, krachtige schoonheid liet een lege ruimte achter.”

De dochter speelt een vroeg-puberele dubbelrol. Zij is een kind dat zich verlaten en naar het tweede plan verwezen voelt, zeker als de minnaar ('de man') verschijnt als vaste huisgenoot. Tegelijkertijd verschijnt zij als een zich ontwikkelende vrouw, die zich afzet tegen en zich identificeert met haar moeder. Haar rijping manifesteert zich in de gevoeligheid voor de man die haar moeders minnaar zal worden.

Koorts

Het laatste hoofdstuk beschrijft in een epiloog de jaren tussen de scheiding en het 'nu'. Het zijn jaren die, via een bezoek van moeder aan het atelier, de schepping van het beeld, moeders zelfmoordpoging en de nachtwake daarna in moeders huis, als een soort koortscrisis tot de echte ontknoping zullen leiden. Het gat tussen verleden en heden wordt door deze beschrijving geleidelijk gedicht, de dingen vallen op hun plaats en er is ruimte voor de toekomst: de overwinning op de fobische angst voor het lichaam van de moeder,

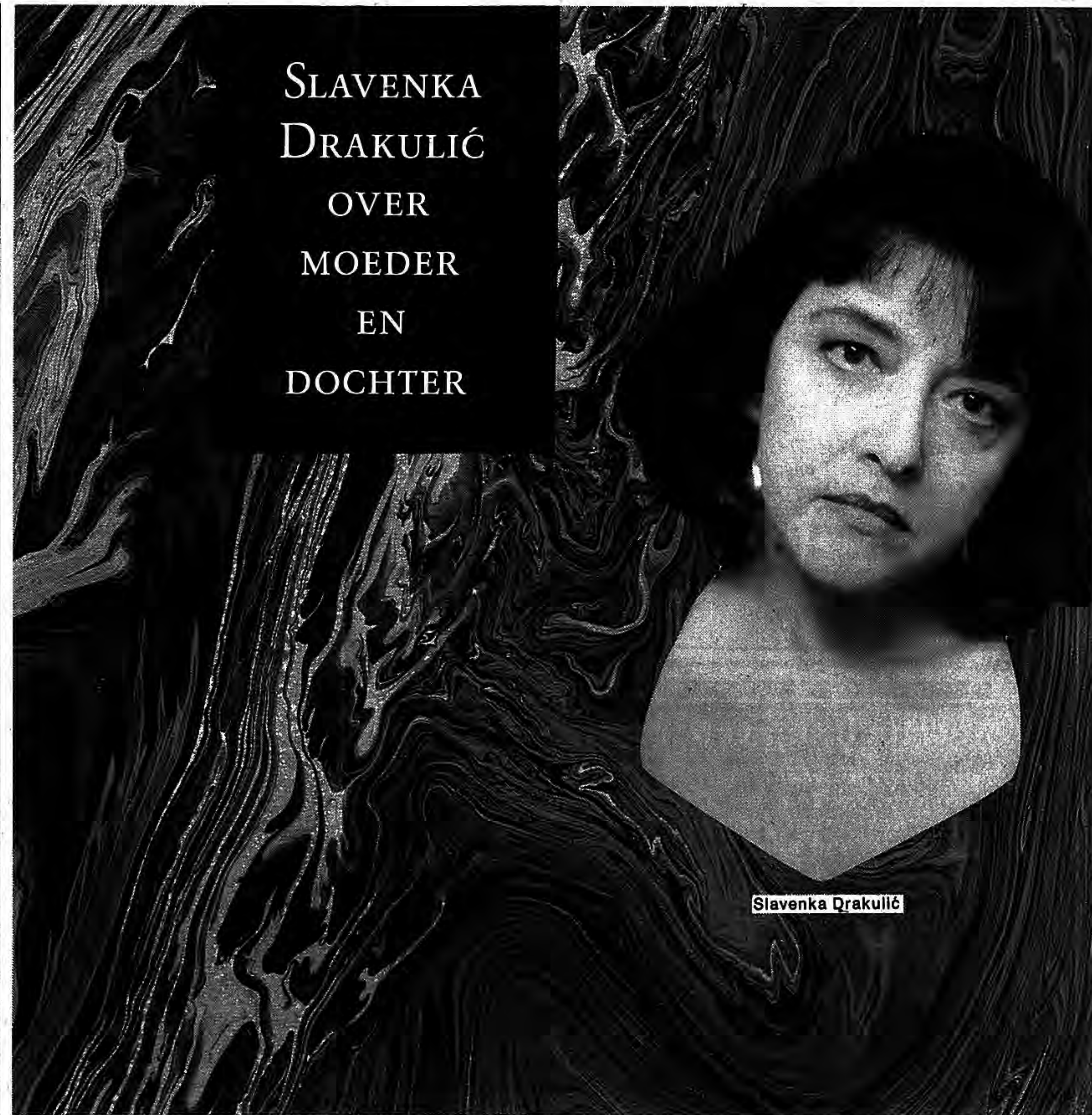
de verzoening en het verlangen naar een kind. Parallel met deze ontwikkeling maakt de 'ijlende', vaak dwingende manier van vertellen geleidelijk plaats voor een nieuw, iets ontspannender toon.

Buitengewoon fraai en verzorgd in de roman is de minutieuze, vaak lange beschrijving van niet waargenomen, maar wel vermoede handelingen en gebeurtenissen. De angstige gedachten bijvoorbeeld, compleet met geuren, kleine voorwerpen en omgevingsgeluiden, van de moeder die een jarretelgordel vindt die haar dochter van hun beider minnaar heeft gekregen. Verwant hieraan zijn de tot in detail uitgewerkte fantasieën over wat *zou kunnen* gebeuren of *zou kunnen* worden gezegd. Deze verschijnen soms in alternatieve versies achter elkaar, zoals bij een gefantaseerde moordscène na de 'aanranding'.

Over het hele boek ligt een waas waardoor de herinneringen worden beschouwd. Het is de afstandelijkheid van een vrouw die haar jeugd ternauwernood ontgroeid en te boven gekomen is, en die in combinatie met de technische perfectie van de tekst ook aan dit boek hier en daar het koele karakter geeft van een marmeren beeld. Deze technische perfectie is door de vertaalster, Christel Jansen, op een bijzonder accurate wijze in het Nederlands overgebracht.

ROEL SCHUYT

SLAVENKA DRAKULIĆ OVER MOEDER EN DOCHTER

Slavenka Drakulić